

ARCYBISKUP (625) *sb m*

arcybiskup (624), **archibiskup** (1); arcybiskup : archibiskup *MiechGlab* (1 : 1).

a jasne (pisane dużą literą 620 razy).

sg N arcybiskup (320); skróty: A. (25), Arcyb. (2). ◇ G arcybiskupa (86); skróty: Arcybisku. (1), Arcybisk. (1), A. (1). ◇ D arcybiskupowi (39). ◇ A arcybiskupa (72). ◇ I arcybiskup(e)m (56); skróty: A. (1). ◇ L arcybiskupie (11). ◇ pl N arcybiskupi (10), arcybiskupowie (3), arcybiskupy (2); -i *RejZwierz*, *WujJud* (4), *ReszPrz*, *SarnStat*; -owie *RejPosRozpr*, *NiemObr*; -y *ConPiotr*; -i : -owie : -y *BielKron* (2 : 1 : 1). ◇ G arcybiskupow (11); -ów *SarnStat* (3), -(o)w (8). ◇ D arcybiskup(o)m (4). ◇ A arcybiskupy (5). ◇ I arcybiskupy (4). ◇ L arcybiskupach (1), arcybiskupiech (1); -ach *SkarJedn*; -ech *OrzRozm*.

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI(XVIII) i XVIII w.*

*Dostojnik kościelny – biskup wyższego stopnia mogący być równocześnie zwierzchnikiem biskupów diecezjalnych prowincji kościelnej. Godność ta łączyła się z funkcją zarządzania dobrami i majątkiem należącym do arcybiskupstwa; archiepiscopus Murm, Mymer¹, Cn (625) : hyldefonsus arczybyłkup PatKaz I 11; Archiepiscopus. Ein ertzbiſchoff Arcybiskup. Metropolitanus idem Murm 171; Archiepus. Erczbiſchoff. Arczibiskup, Mymer¹ 9; ConPiotr 30v; KromRozm III M; Diar 31; gdzie Pan Kryłthus/ [...] poſtánowił kiedy/ nietylko ty rzeknące Kárdynały/ albo Kurfirſty/ ále teſz iákíe Pátryárchy/ Prymáły/ Arcybiskupy/ Metropolithany KrowObr 36, 7, 239; OrzList b4v, c[2 r.], c3v, d3v, f3, i2v; UstPraw D4 [4 r.]; RejZwierz aa3, bb2, 59 [2 r.], 83; Arcybiskup z Biskupy w Polſzce nietylko ieſt Confiliarus, ále ktemu ieſt y Pater REGni OrzRozm K; Wielki Tytuł tu Krol Arcybiskupowi dáie/ [...] á niemoże być na ſwiećie Arcybiskup więtlzym iedno Pater, iedno Dominus, iedno Primas OrzRozm K, B4 [2 r.], B4v, C2v, C3v, F2v (25); [papież] roſkázuie przyiechác/ tym ktorzy k niemu przyſłuſzáią z práwá Pátryárchom/ Arcybiskupom/ Biskupom/ Opáthom BielKron 220v; Ma ten Arcybiskup pod ſwym poſłuſzeńſtwem Sufragány y biskupy BielKron 289; áby Arcybiskup w Płockim koſciele był Kánonikiem y prebendarzem BielKron 360, 144, 193, 201, 221 [2 r.], 221v (81); OrzQuin C4, D2v, D3v, Ev [3 r.], E2v (17); KwiatOpis C3; RejZwierz 274v, 275; Są Kárdynałowie/ Iá Pátriárchowie/ Iá Arcybiskupi/ Biskupi/ Metropolitanowie/ Sufragánowie [...] ordines minores et maiores. Ale tey wſzyłtkiey fummy nie doliczáiąc/ máło o tákowe wſzyłtki wrzędniki dbamy. WujJudConf 141v; WujJud 142, Ll; StryjWjaz C2 [2 r.], C2v [6 r.], C3 [4 r.], C3v, C4v [3 r.] (34); ModrzBaz 121, 140; Dwá ſię Biskupi pogryzą/ ieden ie Arcybiskup zgodzi. Dwá ſię Arcybiskupow poſwarzą/ ieden ie Pátryárchá poiedna. SkarJedn 60, 259, 369, 380; SkarŻyw 171 [3 r.], 202, 305, 338, 355 [2 r.] (21); StryjKron 375, 472 [2 r.], 617, 767 [2 r.]; CzechEp 47; NiemObr 48, 160, 171 [2 r.]; ieſt Koronátor iego [króla]/ Sędzia iego/ Arcybiskup/ ktorzy go ſkárác/ to ieſt záklác może. GórnRozm C2v, C2v; ReszPrz 103; KochWr 36; Then potem Arcybiskup przikupil bel kilka Zamkow PaprUp E4; ActReg 9, 23, 82; LatHar ++2v, ++6v, 18v, 100; KochAp 6, 7 [2 r.], 8 [2 r.], 11 [2 r.]; Bo ſię ták włałnie z Graeckiego przekláda: iáko Archiepiscopus, Arcybiskupy WujNT 22 przedm; NA ARCYBISKVPA, iáko na tégo, ktorzy ieſt Legatem y Prymálem iełcze więtlze y twárdłze powinności wkłáda. SarnStat 224, *5, s. 19, 25, 166, 169 [2 r.] (21); nád wielá biskupow ieden Arcybiskup: nád wielá Arcybiskupow ieden Primás SkarKazSej 691a.*

arcybiskup czego (12): Steffan Arcybiskup zboru Murzynskyego *KromRozm III* P3v; Władysław z Łąki Bożey Świętego Kościoła Gnieźnieńki Arcybiskup y Primás *SarnStat* 383, 183 [2 r.], 380, 895, 900, 905. Cf *Szeregi*.

Wyrażenia: »arcybiskup pogański«: [Bonifacyusz] od Papieża błogóławieństwo wziął/ y Arcybiskupem Pogańskim poświęcony ielt. *SkarŻyw* 575.

»powiatowy arcybiskup«: okrom czternaftu przynamniey infzych powiatowych Arcybiskupow ybiskupow [!] *LatHar* 513.

»urzędny arcybiskup«: [Vniversitas Polska chce mieć takowego króla] którego wolnie obranego od Rycérftwá/ wrzędny Arcybiskup Gnieźnieńki/ ręką śwá wrzędnie koronuiie *OrzQuin* D.

Zestawienia: »ksiądz arcybiskup« (69): *LibLeg* 7/36 cf *Zestawienia z przymiotnikiem od nazwy miejscowej*; Niechayże iedno teraz Książd Arcybiskup co przeciwko im pocznie *OrzRozm* I3v; *BielKron* 330; *CzechEp* 227, 228; *NiemObr* 82 [5 r.], 83 [3 r.], 85 [2 r.], 86, 88 [2 r.] (34); *Paprup* L2; List od Xiędza Arcybiskupa do Pana Canclerza *ActReg* 68, 8, 10, 14, 15 [2 r.], 61 (12); *KochAp* 11; *SarnStat* 7, 19, 44, 45 [2 r.], 133 (16).

»jego m[i]ość książd arcybiskup; książd arcybiskup jego m[i]ość; książd jego m[i]ość arcybiskup« (22 : 3 : 1): będzie miał wolną apelacyą do Księdza Arcybiskupa IM *Diar* 52, 52, 74; *CzechEpPorz* x3 [2 r.]; á nawet y niezgody która fię w I. M. przeciw Księdzu I. M. Arcybiskupowi pokázuie zámilczę *CzechEp* 202, 71 [2 r.], 178, 187, 219, 220 [4 r.], 227, 228, 266; Chce też Ie° Mość X. A. twoiey dumy/ przykłądem Pána Chriftułowym podeprzeć *NiemObr* 89; *KochFr* 28; *SarnStat* 168, 197, 198, 314, 888; *VotSzl* D2.

Połączenia z przymiotnikiem od nazwy miejscowej [arcybiskup + przymiotnik 235 r.; przymiotnik + arcybiskup 22 r.] (257): Zginęło tam duchownich niemało. Miedzy ktoremi Mathias Archibiskup Strigonki. *MiechGlab* 16, *nib* 20, 16; Thakefzmy sthanaly s kxyandzem Arczibiskvpem Colocenskiem *LibLeg* 7/36, 6/79v; *KromRozm III* O8; *Diar* 74; Toletański Arcybiskup przyiechał do Rzymá *KrowObr* 30, 35; *RejZwierz* 59v, bb3v; *OrzRozm* B4, D2v, F3, G [2 r.], I2; Thegoż roku Arciskup Koleńki/ vczynił Syem ofobny na duchowne w Bonnye *BielKron* 221; Władziław Arcybiskup Strygońki/ pierwszy po krolu miedzy duchownymi. *BielKron* 305; Arcybiskup Gnieźnieńki/ od Papieża Alexándra fzoftego Kárdynałem zoftał *BielKron* 399; dał Papież iemu [Janowi z Łaska] ten Tytuł y iego potomkom Arcyskupom Gnieźnieńkim/ iż fie mogą piśać Legatus natus *BielKron* 415v, 175v, 177, 177v, 180v, 192v (111); Arcyskup Gnieźnieńki ták wyszłzym nád Króla Polkiego ielt/ iáko Bog nád Arcybiskupá wyszłzym ielt *OrzQuin* Ev; Arcybiskup Gnieźnieńki/ nie ieltci poddanym Krolá Polkiego/ ále ielt Koronátor iego: [...] ielt *Pater REGIS, & REGNI Primas*. *OrzQuin* S2; Arcybiskup Gnieźnieńki/ ielt w Polfzce Káplán naywyższy/ *Primas* Kroleftwá Polkiego: Poftániec ftolice Apoftolfskiey: zwierzchni Biskupow Polfskich *OrzQuin* Aa6, D, E2v, F4v, G3v, K (18); *RejZwierz* 273v; *BialKaz* K3v; Arcybiskup też Lwowki iechał s poczty śwemi *StryjWjaz* B2, B2; *Paprup* C; *SkarJedn* 231, 252, 294, 369; Arcybiskup Moguńki piśał znou do Papieża *SkarŻyw* 355; Zywoť S. Antoniná Arcybiskupá Floręckiego *SkarŻyw* 411, 161, 290, 331, 334, 352 [2 r.] (21); *StryjKron* 36, 325 [=326], 340 [=341], 452, 458, 472 (20); ná ktorým [synodzie] poftánowiono áby Arcybiskup Konftántynopolitáński miał zwierzchność y władzą/ nád kościoły ná

włchod łośńcá. *NiemObr* 58, 170, 171; *CzechEp* 187, 229; *KochWr* 36; *Paprup* B4v [2 r.], E3v, H2v, H3, L2; *ActReg* 64, 114, 167, 182; *KochAp* 6; *KochFrag* 28; Cyryllus Arcybiskup Hierozolimski *LatHar* 193; Theophiláktus Arcybiskup Bulgárfki *LatHar* 194, 81 [2 r.], 415; [działo się to przy] Káplanie Kárdynale Arcybiskupie Gnieźniénkim/ y Prymasie/ ktemu iefzcie Biskupie Krákwkim *SarnStat* 939, 19 [2 r.], 37, 112, 168, 169 [2 r.] (38).

Szeregi: »arcybiskup albo metropolita(n); metropolita albo arcybiskup« (4 : 1): *KromRozm III* N5v; *OrzRozm C*; Náznáczeni też są Arcybiskupowie/ álbo Metropolithowie/ to yeft przełózeni nád Biskupy w powieciech. *RejPosRozpr* c3v; Pátriárchowie/ Arcybiskupi álbo Metropolitanowie/ Biskupi/ Sufrágánowie/ ci wzyfcy iednáką moc Biskupią máią/ lecz zwirchnością ieden nád drugim są przełózeni *WujJud* 142; Arcybiskupá álbo Metropolitá Nowogrodzkiego kárbnicę [...] złupił *StryjKron* 658.

»arcybiskup i prymas« (10): *ModrzBaz* 140; Stolica Metropolitaná kościoła Gnieźnieńkiego/ y Księdzá Arcybiskupá y Primálá téyże Stolicę [ma być zachowana'] *SarnStat* 171, 380, 383, 895, 900, 905 (9).

Synonim: metropolita.